



Representantforslag 162 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Laila Marie Reiertsen, Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Tord Lien

Dokument 8:162 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Marie Reiertsen, Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Tord Lien om endring i forskrift om arbeidsmarkedstiltak – fjerning av individstønad

Til Stortinget

Bakgrunn

Ungdomsledighet og «drop out» fra videregående skole er økende, ikke bare i Norge, men også i Europa for øvrig.

En analyse gjort av den økonomiske samarbeidsorganisasjonen OECD, viser at ungdommen er de store taperne etter de økonomiske nedgangstidene som har vært etter finanskrisen i 2008–2009. I land som Finland, Hellas, Irland, Italia og Sverige er ungdomsledigheten i dag på over 25 prosent. Spania har en ungdomsledighet på over 40 prosent, mens Norge har 10 prosent ledighet blant ungdom i alderen 15–24 år. De unge ledige i alle de over 30 OECD-landene utgjør i dag i gjennomsnitt 19 prosent i gruppen 15–24 år. Denne ledigheten er anslått å øke til 20 prosent neste år. I EU er ungdomsledigheten i dag på 22 prosent. Ungdomsledigheten har økt med nesten 6 prosent på to år, noe som er dobbelt så mye som ledigheten blant voksne.

«Hvis ikke noe blir gjort for å skaffe flere unge arbeidsløse jobb eller utdanning, risikerer de rike landene å få en stor tapt generasjon av langtidsledige unge som aldri får innpass på arbeidsmarkedet», advarer OECDs generalsekretær, Angel Gurría.

Andelen ungdom som har fullført videregående opplæring, er henholdsvis 78 prosent i Finland og 49 prosent i Island. For Danmark, Norge og Sverige ligger den tilsvarende andelen på 69, 65 og 68 prosent.

Man vet at arbeidsledighet medfører store økonomiske kostnader både for samfunnet og for det enkelte individ som rammes av ledighet. I en rapport gjort ved NHV (Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap) i 2011, vises det til at en rekke studier har vist betydelige forskjeller i psykisk helse blant dem som er i arbeid sammenliknet med dem som er utenfor arbeidslivet.

«Arbeidsledighet blant ungdommer utgjør en risiko for psykisk dårlig helse og skaper en ond sirkel som kan føre til at man på lengre sikt havner utenfor arbeidslivet», hevder dosent Lars Fréden, som forsket på området.

Jobbskapingen skjer først og fremst i kunnskapsintensive yrker, mens frafallet i utdanningen er høy. «Ungdom i bevegelse» er strategien EU la frem 15. september 2010 for å møte kunnskapsutfordringene i Europa. «Ungdom i bevegelse» er et av hovedtiltakene for å nå målene som er satt om en reduksjon i skolefrafallet fra 15 prosent til 10 prosent og øke antallet unge med høyere utdanning fra 31 prosent til minst 40 prosent i Europa innen 2020. En studie utført i Storbritannia viser at en av tre ungdommer mellom 16 og 24 år har selvmordstanker på grunn av arbeidsledighet. Det er ungdomsorganisasjonen «Prince's Trust» som har foretatt undersøkelsen. Den viser også at de som er arbeidsledige eller har lav utdanning blant unge, også har dårlig helse. De er mer misfornøyd med livet, familien og helsen enn de som er i arbeid. Én av ti opplyste at det hadde ledet dem inn i narkotika- eller alkoholmisbruk.

Forslagsstillerne finner denne utviklingen bekymringsfull og vet at mange som dropper ut av videregående skole, ender opp som trygdemottakere.

Forslagsstillerne viser til at regjeringen har igangsatt en langtidsledighetsgaranti for langtidsledige, men så langt har ikke denne strategien vist til særlig

gode resultater. Arbeidsdepartementets egne tall viser at blant de som var omfattet av garantien i januar 2010, var bare om lag 5 prosent registrert som deltakere på tiltak eller å ha fått tilbud om tiltak to måneder senere. Til tross for at det er satt i gang utallige strategier og tiltak for å få ned arbeidsledigheten, viser likevel tallene at det er høy ledighet blant unge mellom 16 og 24 år.

Forslagsstillerne er klar over at Nav ikke har klart å følge opp sine forpliktelser overfor langtidsledige personer, herunder ungdom. Forslagsstillerne mener det er viktig å snu trenden med at flere unge ender opp som arbeidsledige eller mottakere av sosialstønad, for å unngå at flere får helseproblemer og blir henstilt til et liv i fattigdom. Forslagsstillerne mener at dagens individstønad kan bidra til at enkelte ungdommer stimuleres til å slutte på skolen.

Utdanning er nøkkelen til å komme ut i arbeid og bli økonomisk selvhjulpne, slik forslagsstillerne ser det. Det er viktig å ha fokus på å stimulere unge mennesker til å velge en utdanning fremfor å gi insitamenter til det motsatte. Forslagsstillerne mener at det er nødvendig å forberede ungdom på kompetansebehovene i arbeidslivet. Mestring i skolehverdagen som blant annet inkludering, felles holdning til faglig og sosial læring gir også felles normer for hvordan man møter arbeidslivet. For mange ungdommer er det skolestrukturen som er utfordringen, og ikke alle klarer å forholde seg til det utdanningsløpet som ligger i dagens skolestruktur. Forslagsstillerne er opptatt av at alle skal ha en skolehverdag de kan mestre, uansett yrkesretning og kvalifikasjoner. Kjelle videregående skole på Bjørkelangen har vist at det nytter å tenke annerledes for å minske frafallet i skolen. Så langt i skoleåret 2010/2011 har ikke én eneste elev sluttet på de ordinære utdanningskursene ved skolen, og gjennomsnittlig de siste årene har skolen hatt over 95 prosent fullført og bestått. Til sammenlikning ligger frafallet på landsgjennomsnittet på mellom 40 og 50 prosent av de som starter på et yrkesfaglig utdanningsløp.

Forslagsstillerne viser til at det i forbindelse med Reform 94 var mye debatt rundt spørsmålet om det ikke burde skapes et godkjent nasjonalt nivå for yrkesfagene som lå på et nivå under fagbrevet. Stortinget vedtok at et slikt nivå skulle innføres i 1999, men så langt har ingenting skjedd. En slik mulighet ville gitt mange ungdommer en styrket sjanse i arbeidslivet, og færre ville sluttet skolen fordi de ikke klarer å følge det vanlige utdanningsløpet, av ulike årsaker. Forslagsstillerne mener at å henstille ungdom, som ikke finner seg til rette i dagens skolestruktur, til å bli passive mottakere, er å skape skoletapere og på sikt varige trygdemottakere.

Nav viser til at det skal være et aktivitetskrav ved mottak av stønad. Krav om aktivitet betyr at hver enkelt må følges opp individuelt og må få bistand til å klare å tilegne seg den nødvendige kompetanse for å få innpass i arbeidslivet. Så langt har dette ikke vist til resultater i positiv retning, men snarere en økning av antallet unge som slutter skolen. Det blir mer fristende å få en stønad på 6 000 kroner pr. måned enn å bli stimulert til utdanning og en vei inn i arbeidslivet.

Forslagsstillerne viser til at 6 000 kroner er mye penger for en ungdom som bor hjemme og ikke betaler for seg. Stønaden blir nærmest «lommepenger» for en ung person som ikke forsørger seg selv, og gir sånn sett ikke stimulans til å fortsette et utdanningsløp.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen endre forskrift om arbeidsmarkeditiltak, FOR-2001-12-20-1544, kap. 10 slik at frisk, arbeidsdyktig ungdom ikke fristes til å avslutte skolegangen for å leve som passive stønadmottakere.

16. juni 2011